

Valmierā diskutē par ūdeņraža potenciālu Latvijā un Vidzemē

Energoefektivitātes nedēļas ietvaros jūnijā Valmierā notika diskusija "Ūdeņradis - tā iespējas lokālā līmenī", īpašu uzmanību vēršot ūdeņraža izmantošanai transporta sektorā. Lai gan ūdeņradis kā enerģijas nesējs ir neierasts pie mums Latvijā un īpaši reģionos, to nevajadzētu uzskatīt par tālas nākotnes perspektīvu. Ūdeņraža ražošanas tehnoloģijas ir pieejamas jau šodien, ir tikai jāatrod risinājumi, kā tās visefektīvāk pielietot, uzsver nozares eksperti.

Diskusijā Valmierā piedalījās Latvijas Ūdeņraža asociācija, Latvijas Ūdeņraža Alianse, Latvijas Vēja enerģijas asociācija, Vidzemes plānošanas reģions, Valmieras novada pašvaldība, SIA "ZAAO", AS "Valmieras stikla šķiedra" un uzņēmuma "MP Industries" pārstāvji. Nozares eksperti atklāja šī brīža aktuālos ūdeņraža projektus un iniciatīvas gan Latvijā, gan arī tepat Vidzemē.

Attēlā redzama Vidzemes komanda.

Viens no diskusijas uzsvāriem bija jautājums – Kāpēc ūdeņradim ir radusies iespēja tieši tagad? *“Apzinoties, ka šobrīd tiek ieguldītas lielas investīcijas atjaunīgajā enerģijā, drīzumā mums apkārt būs ļoti daudz saules un vēja parki, un kādā brīdī šī attīstība apstāsies. Var pienākt brīdis, kurā enerģijas ražotājiem nāksies “izslēgt” šos parkus, jo enerģijas cena kļūs negatīva. Tad šādā brīdī enerģijas ražotājs vairs nespēs atpelnīt savas investīcijas. Vienīgais veids, lai attīstība ietu uz priekšu, ir energointensīvās industrijas, kurās iekļaujas ūdeņradis,”* uzsver Kaspars Liepiņš, Latvijas Ūdeņraža Alianses darbības koordinators.

Atbildi uz šo jautājumu papildināja Latvijas Vēja enerģijas asociācijas padomes priekšsēdētājs Gatis Galviņš, sakot: *“Ja vējš pūš, tad vēja turbīnas ražo elektroenerģiju. Ja vējš nepūš, tad neražo. Ja nevienam vējainā dienā nevajag enerģiju, tad vēju apturēt mēs nevaram. Šobrīd tehnoloģiskā attīstība ir nonākusi tajā fāzē, kurā ir pieejamas tehnoloģijas, lai mēs paši spētu saražot ūdeņradi no atjaunīgās enerģijas un to uzkrātu.”*

Jau šajā desmitgadē Latvijā būs periodi, kad saražotās atjaunīgās elektroenerģijas apjoms pārsniegs patēriņu. Elektroenerģiju var izmantot ūdeņraža ražošanai un to uzglabāt līdz lietošanai citos periodos, kad atjaunīgās elektroenerģijas pietrūkst. Eiropā ir vairākas valstis, kuras uzsākušas darbu, lai izveidotu ūdeņraža ieleju, tostarp arī Igaunija šobrīd sagatavo nacionāla mēroga stratēģiju virzībai uz ūdeņraža ielejas veidošanu. Ūdeņraža ieleja nozīmē lokāli integrētu

ūdeņraža ekosistēmu, sākot no ūdeņraža ražošanas, uzglabāšanas, transportēšanas līdz gala lietotājam rūpniecībā, mobilitātē un enerģētikā. BalticSeaH2 projektā, kurā Latviju pārstāv biedrība "Zaļo un Viedo Tehnoloģiju Klasteris" un Rīgas brīvosta, galvenais uzdevums būs radīt pirmo un reģionā lielāko starpvalstu ūdeņraža ekosistēmu.

Spiediet šeit, lai uzzinātu vairāk.

Vidzemē uzsvars tiek likts uz ūdeņraža izmantošanu transporta sektorā un potenciāli arī rūpniecībā. Šobrīd Vidzemes plānošanas reģions (turpmāk arī VPR) ir uzsācis darbus divos Eiropas Savienības līdzfinansētos projektos HyTruck un H2Value. HyTruck galvenais uzdevums būs sagatavot stratēģiju ūdeņraža uzpildes staciju tīkla izveidei vairākās Baltijas jūras reģiona valstīs TEN-T koridora austrumu daļā, tostarp arī Vidzemē. Savukārt H2Value projekts ar īstiem testa transportlīdzekļiem – Igaunijas pilsētā Tartu sabiedriskais autobuss un Vidzemē uzņēmuma SIA "ZAAO" atkritumu pārvadātāja kravas auto, – pārbaudīs ūdeņraža spējas būt kā degvielai transporta sektorā. Krista Pētersone, VPR eksperte diskusijā uzsver, ka zaļajam ūdeņradim jāvērtē ilgtspējas kritēriji, kas pamato investīcijas. Ūdeņradim šobrīd ir vairāk papildinoša loma starp atjaunīgajiem energoresursiem. Saražotais apjoms būs ierobežots, un prioritārie sektori būs komerc transports un rūpniecība.

Lai gan abi projekti ir tikko uzsākuši darbu, no tiem tiek sagaidīti rezultāti, ar kuriem spēt pārliecināt potenciālos investorus ūdeņraža ražošanas tehnoloģiju piedāvājuma veidošanai Vidzemē, lielākos ražošanas uzņēmumus, pašvaldības kļūt par patērētājiem jeb ķēdes posmiem, kā arī nacionālā līmenī ar datiem balstītiem rezultātiem parādīt ūdeņraža potenciālu mazākos reģionos. *"Ūdeņradis sniedz jaunu iespēju ieraudzīt energoapgādes alternatīvu, ar kuru mēs varam nodrošināt energoapgādes drošību. Ar šiem nelielajiem pilotiem, kuros praktiski testēsim ūdeņradi kā degvielu autobusam un atkritumu pārvadātāja kravas auto un ar datus balstītu informāciju mēs atnesīsim šo racionālo domu graudu cauri šim ūdeņraža stāstam. Vietējā degviela ar vietējo patēriņu – atrast šīs sinerģijas un veicināt dažādās sadarbības formas ar pievienotu vērtību,"* atklāj Aivars Starikovs, Latvijas Ūdeņraža asociācijas valdes loceklis.

Savukārt SIA "ZAAO" valdes priekšsēdētājs Gints Kukainis uzsver: *"Būtiska loma ir valsts kopējai politikai, kā Latvija ir plānojusi sasniegt Eiropas Savienības izvirzītos SEG samazinājuma mērķus transporta sektorā. Pašreiz Eiropas Parlamentā tiek diskutēts par specifiskiem CO2 samazinājuma mērķiem kravas transporta sektorā (2030 - 65%, 2035 - 95 %). Kādam enerģijas avotam transporta sektorā valstiskā līmenī tiks dota priekšroka un sniegts atbalsts - elektrībai, biometānam vai ūdeņradim? Mēs šobrīd vēlamies kopīgiem spēkiem izprast, ko nozīmē Latvijas klimatiskajos apstākļos braukt ar ūdeņraža auto, ņemot vērā āra gaisa temperatūru ziemā, vasarā, lielo grants ceļu tīklu un citus apstākļus. Ir nepieciešami piemēri tepat Latvijā un integrēta pieeja valsts līmenī."* Par abiem projektiem Vidzemē H2Value un HyTruck vairāk informācija tiks publicēta: <http://www.vidzeme.lv/>

Viens no auditorijas interesējošiem jautājumiem bija par ūdeņraža drošību – Vai tas var sprāgt? *"Ir vairāki mīti par ūdeņradi, piemēram, ka tas var viegli sprāgt, ir bīstams, dārgs un tālā nākotnē pieejams. Arī benzīns un gāze deg un sprāgst. Tā ir šo elementu vērtība, kurā enerģijas veidojas,*

tai sadegot. Ūdeņradis ir 14x vieglāks par gaisu un ir gaistošs. Ja tas nonāks brīvā dabā, tad tas ātri izkliedēsies atmosfērā. Protams, ja sastaps dzirksteli, tad tas var sprāgt kā jebkura ugunsbīstama viela, bet sprādziens ir iespējams tikai tīra skābekļa un ūdeņraža maisījumam. Savukārt ūdeņradim gaisā, kur ir slāpekļis ar skābekli, notiks tikai aizdegšanās bez sprādziena. Ievērojot ugunsdrošības un elektrodrošības noteikumu prasības, negadījumi ir novēršami. Mēs esam iemācījušies strādāt ar šo vielu,” papildina A.Starikovs.

Atgādne lasītājiem, kā veidojas ūdeņradis:

Ūdens ķīmiskā formula ir H_2O , kas sastāv no 2 ūdeņraža atomiem un 1 skābekļa atoma. Ar elektrolīzera iekārtas starpniecību, sašķeļot ūdens molekulu, tiek iegūta ūdeņraža gāze un skābekļa gāze. Ūdeņraža gāzi ir iespējams uzglabāt. Zaļais ūdeņradis tiek dēvēts par “zaļo”, jo elektrolīzes procesā tiek izmantota elektroenerģija no atjaunīgiem energoresursiem (sauļes, vēja enerģija). Būtiski, ka šī procesa rezultātā nenotiek CO_2 un gaisu piesārņojošo vielu emisija. Ja zaļais ūdeņradis tiek izmantots piedziņas nodrošināšanai, tad vienīgais, kas emitējas, ir ūdens tvaiks.

Diskusiju Valmierā 16. jūnijā organizēja biedrība "Zaļo un Viedo Tehnoloģiju Klasteris". Pasākumu finansiāli atbalstīja Liepājas valstspilsētas pašvaldība, Elektrum Energoefektivitātes centrs, Liepājas enerģija, Valmieras Attīstības Aģentūra un Vidzemes plānošanas reģions ar Eiropas Reģionālās attīstības fonda Starpreģionu inovāciju investīciju instrumenta (I3) programmas 2021.-2027. gadam projekta "H2Value" (granta līguma Nr. 101083881) atbalstu.

Informāciju sagatavoja: Baiba Šelkovska, sabiedrisko attiecību speciāliste Vidzemes plānošanas reģionā. Saziņai: baiba.selkovska@vidzeme.lv

